

Collegium Hungaricum Beograd
Gračanička 14, Beograd

U APOTECI „KOD UGARSKOG KRALJA SVETOG STEFANA“

Izložba obnovljenog apotekarskog
nameštaja iz Vršca

IMPRESUM

Collegium Hungaricum Beograd

U APOTECI „KOD UGARSKOG KRALJA SVETOG STEFANA“

Izložba obnovljenog apotekarskog nameštaja iz Vršca

Publikaciju izdaje: Collegium Hungaricum Beograd u saradnji sa Muzejom za istoriju farmacije Farmaceutskog fakulteta u Beogradu

Autor izložbe: Jelena Manojlović

Restaurator: Ljubomir Lupulov

Dizajn postavke i brošure: Ivan Stanić

Štampa: Produkcija 64

Tiraž: 200

Projekat restauracije nameštaja iz zbirke Muzeja za istoriju farmacije Farmaceutskog fakulteta u Beogradu realizovan je uz podršku Ambasade Mađarske u Beogradu, Collegium Hungaricum Beograd i Ministarstva spoljnih poslova i spoljnje trgovine Mađarske.

„KOD UGARSKOG KRALJA SVETOG STEFANA“

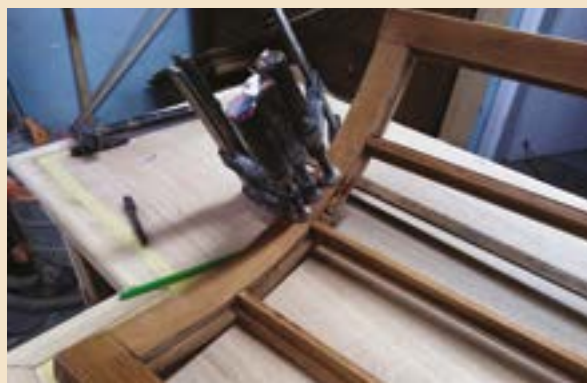
Početak i razvoj apotekarske službe u Vršcu vezuje se za kraj XVIII veka.

„1785. godine postojala je u Vršcu jedna bolnica, ubogi dom i jedna apoteka“

Prva javna građanska apoteka u Vršcu osnovana je i otvorena 1784. godine. Osnivač i prvi vlasnik bio je Josif Klapka. Apoteka je nazvana „Kod Spasitelja“, imala je realno pravo i nalazila se u srpskom delu Vršca. Vlasnici su se menjali. Od Klapke, apoteku je otkupio Vencel Pelevan, pa od njega Martin Kramer. Heleport je nakon Kramera kratko bio vlasnik. Sledeći koji je otkupio koncesiju bio je Stevan Šilder, a od njega je apoteku nasledio Sebastijan Hercog. Po Hercogovoj smrti, apoteku je nasledila njegova ćerka, čiji je muž, sudija Vilmoš Past apoteku izdao svom pašenogu, apotekaru Sebastijanu Štrahu koji je koncesiju 1883. godine preneo na sebe i tako postao vlasnik.

Već 1885. godine on prodaje apoteku jer je dobio dozvolu da otvori četvrtu apoteku u Vršcu.

Četvrta po redu javna građanska apoteka u Vršcu otvorena je 1885. godine. Prethodni pokušaj za dobijanje dozvole iz 1881. propao je jer je veliki župan smatrao da bi otvaranje četvrtte apoteke ugrozilo već postojeće. Ipak, 1885. Data je dozvola i apoteka je otvorena na dan Svetog Stefana, pa je verovatno zbog toga i dobila naziv „Kod ugarskog kralja Svetog Stefana“. Njen osnivač i prvi koncesionar bio je Sebastijan Štrah. On je nekada bio apotekarski pomoćnik kod Vilmoša Pasta, a po završetku studija sticanjem diplome postaje i vlasnik te apoteke koju je, nakon što je dobio dozvolu za otvaranje ove apoteke, prodao Aldaru Erošu.

Štrah je 1894. Prodao i ovu apoteku, a kupac je i ovog puta bio Aldar Eroš. Posle njega vlasnik je bio Ištvan Šoš, a od njega je apoteku kupio Karolj Binder. Novi vlasnik je postao Jožef Rašteter koji je bio sposoban i stručan apotekar, posvećen farmaciji. U sklopu dobro organizovane apoteke posedovao je uređenu i dobro snabdevenu laboratoriju. U apoteci je spravljaio jedan od prvih domaćih specijaliteta, „Vinafer“ kina vino, koje je bilo poznato širom cele države. Apoteku je vodio sve do posle oslobođenja.

Rešenjem V. br. 7113 (od 29. juna 1946) nameštaj i oprema apoteke ustupljeni su Farmaceutskom fakultetu u Beogradu gde se i danas nalaze. U toj apoteci su svoje stručno znanje sticale generacije studenata Farmaceutskog fakulteta, prvo pod rukovodstvom poznatog i uglednog profesora Siniše Đaje, a zatim profesora Miloja Danilovića i drugih.

APOTEKA IZ MUZEJA FARMACIJE

Apoteka u tzv. alt dojč (*Altddeutsch*) stilu izrađena 1885. godine. Dimenzije 1.6 m o.6 m, visine 3,3 m.

Sastoji se od centralne komode sa vratima i 25 fioka, staklene vitrine sa polukruznim vratima i galerije sa satom.

Izrađena je o masiva drveta hrasta sa podkonstrukcijom od jelovog drveta.

Izuzetan primerak svog stila, veoma precizne izvedbe, sa duborezima koje je izradila vrhunska umetnička radionica.

Sadrži sve karakteristike jonskog stila iz arhitekture stare Grčke koji je delimično stilizovan bio omiljen u tzv. istorijskim stilovima krajem 19. veka pri uređenju građevina, nameštaja i enterijera.

Odabir kvalitetnog materijala kao i sama konstrukciona rešenja doprineli su da apoteka i pored nekoliko većih transporta, lošeg i nestručnog održavanja i popravki, uspe da sačuva svoj osnovni izgled i bude spremna za ovog puta ozbiljnu rekonstrukciju i restauraciju.

Pisaći sto uz apoteku obiluje duborezima sa cvetnim i životinjskim motivima koji su se koristili u stilu alt dojč a kvalitet same izrade svedoči o ozbiljnosti i snazi naručioca.

Na fiokama su porcelanske pločice sa latinskim nazivima materijala i hemikalija koje su se koristili za izradu lekova i preparata, složeni po grupama.

Apoteka osim centralnog dela poseduje i još 2 velike vitrine od po 5 metara sa svake strane sa fiokama i policama, ali oni ovom prilikom nisu bili predmet restauracije.

Restauracija je obuhvatila kompletno stolarske intervencije na konstrukciji, skidanje starih slojeva laka mehaničkim i hemijskim sredstvima, čišćenje unutrašnjosti fioka i staklenog dela, zaštitu, pripremu za završnu obradu... i sve druge radove koji su bili neophodni da apoteka ponovo zasija kao retko lep nameštaj u javnim enterijerima sa kraja 19. veka a i mnogim decenijama kasnije.

Prilikom restauracije gornjeg dela apoteke iza kutije sa satom pronašli smo potpise sa godinama kada je vitrina izrađena i kada su se vršile popravke:

*duogusz seged 1885 anton biler ili bieer
zsivan anka
matyisne u hu... lek 1918 in...*

Sat je potpisan sa: *HERMANN WATZEK VERSECZ*

Dok se unutar njega nalazi nalepnica časovničara:

HEIRICH GUSZTI 1926 schaltzmeister der... burger....

U jednoj od fioka smo prilikom resturacije pronašli apotekarske nalepnice koje možda govore o putu same apoteke kroz Srbiju u 20.tom veku:

*ljekarna k Spasitelju H. STREIM Zemun
GYOGYSZERTARA A KORONAHÓZ
LESZKOVACZ MILETA OVERBASZ.*

Ljubomir Lupulov, restaurator

Beograd 2019.